

Emlékkünnepség a gödi Fészekben

Az illegális munkásmozgalom egyik találkozóhelyén, a gödi Fészekben a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulója tiszteletére megemlékezéseket rendeztek. A program szombat este az úttörők, KISZ-fiatalkor és veteránok találkozásával kezdődött. Vasárnap megkoszorúzták a váci országút mentén emelt munkásmozgalmi emlékművet. A Fészekben Droppa Gusztáv, a KPVD SZ Természetbarát Egyesületének elnöke beszédében felidézte a közös szórakozások, a politikai megmozdulások em-

lékeit, majd kulturális műsor következett. Délután sportversenyekkel zárult a gödi Fészek emléknapi programja.

A gödi Duna-partot több mint 50 évvel ezelőtt, 1924-ben fedezték fel a budapesti munkások, köztük az MTE sportolói. Vasárnaponként ide jártak pihenni, szórakozni. Az ide járó kommunis-ták, szervezett munkások, baloldali szociáldemokrata-kták itt vitatták meg a mozgalom tennivalóit, feladatait, s gyakran tartottak szemináriumokat is.

Készül a tűzijáték

Gyártják már a 30 perces alkotmány napi fővárosi tűzijáték rakétáit a Fűzfői Nitro-kémiai Ipartelepeken. E munkára az üzemben külön szakmai csoport alakult. Ez előbb megtervezte a műsort, s annak minden mozzanatát rajzban rögzítette. A rakéták nagyrésze már raktárakban van. Többségük hatalmas pálmákat, vízesekeket és

ezüsfolyamokat rajzol majd az égre. A pálmarekéták súlya eléri a 6 tonnát; ennyi robbanóanyagot kell a levegőbe juttatni ahhoz, hogy a Gellérthegy feletti szép legyen a fény- és hangeffektus. Hamarosan főpróbát tartanak a fűzfői Balaton-parton, s csak ezt követően kezdődik meg a szerelés a Citadellán és a Gellérthegy oldalán. (MTI)

Képernyő

Elvesztett fonalak

A szerkesztő ajánl. Van, amikor azért, mert felkérjük rá: más esetben a magyarizáció kényesere hajtja, s előre megírja műsorához a látványtervet. Előfordul, hogy azért ír, nyilatkozik előre a produkcióról, hogy elfedje: „kérem, ebből a témából többet nem lehet kihozni”!

Az előzeteseket a rádióújság közli. A hosszabbakat a szöveges oldalakon, a rövidebbeket a műsorok címei között.

Vajon melyik típusból való a most következő? — Lőprengtem. Egyébként így írodott: „Egy költő és egy város találkozása a maga korában hétköznapi esemény. Ady pécsi látogatását még az irodalomtörténet sem említi, ám ez a néhány óras szellemi együttléte más társadalmi körülmények között, 1919-ben, a költő halálát követően ezeket tudott mozgósítani.”

Ennyi a szöveg, mely kételyekre késztetett. Először: egy költő és egy város találkozása sohasem hétköznapi esemény (legfeljebb naptári értelemben az!). Másodsor: Ady látogatását vajh ki nem említi még? Harmadsor: hogyan tudott egy Nyugat-est (százan láthaták) ezeket mozgósítani?

Előre ne jósoljon az ember! Vártam az előzetes típusba sorolásával szerda estig.

Az eredmény pedig... A televízió pécsi körzeti stúdiója nagy körültekint-

téssel, sok munkával és jeles szakmai színvonalon csinált egy műsort. Megszólalt benne a kitűnő irodalomtörténész Tüskés Tibor, a költő Csuka Zoltán; láttunk három színészt (Szegedről is ismerősöket: Krasznóai Klárát, Molnár Piroskát és Meis Gábor), akik Ady-verseket tolmácsolnak. Csak azt a legfontosabbat, csak azt a legnyegesebbet nem találtuk ki, hogy mit is akart mondani a műsor.

Végül néhány szót még a két krimijéről. (A baba). Még tart az ádáz vita film-átvételi bizottságaink munkájáról. Az egyik közülük ezt is átvette. Ha az ember a film láttán megpróbálja belépzelelni magát az illető bizottság helyzetébe, csak a következőket gondolhatja: nem volt más krimi, csak ezt az egyetlen egyet ajánlották fel a külföldi cégek; vélhetően továbbra is (nyár lévén), hogy a szezonvégi kiadásból származik, illetően olcsó, s a régi mondas szerint a bizottság olcsó filmnek nem nézi meg a kockáit.

A krimit ugyanis hiába keresték a nézők a képernyőn. És ha a felügyelő a végén el nem meséli, hogy az író és a repülő hibájából mit nem láttunk, hát nem is tudom... csak arra tudok gondolni, hogy forgatás közben elvesztették a fonalat.

Petri Ferenc

Új lelet a Várban

Török kori — 1686-ban elhantolt tömegsírra bukkant Budán Szent György téri kutatásai során Zolnay László régész, a Budapesti Történelmi Múzeum főmunkatársa.

A munkásmozgalmi Múzeum melletti területen, a nyár elején végzett ásások közben tíz, fejjel lefelé elhantolt harcos maradványai kerültek felszínre. Ezek a törökök nyilván 1686. szeptember 2-án, Buda visszafoglalásakor estek el. A tetemek mellett fegyvertöredékek,

cserepedények is felszínre kerültek. S kutyacsontok is, — az állatok hulláit nyilván a járványveszélytől tartó győztesek dobták elesett ellenfeleikkel egy sírba. A feltárást egyelőre nem tudják folytatni, mivel ott húzódnak az egorkori királyi istálló falai. Előreláthatólag a jövő évben, amikor ennek a területnek a feltárást megkezdik, folytatódik a földvallatás arról, rejt-e még török kori maradványokat.

SZEGEDI ÜNNEPI HETEK

XVIII. szegedi nyári tért a Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály utcai képtárában, augusztus 21-ig.

Kigyós Sándor szobrászművész tárlata a November 7. művelődési központban, augusztus 26-ig.

Süvegjáró Mária keramikumművész kiállítása a Gulácsy Lajos-teremben, augusztus 19-ig.

Hajnal Gabriella kiállítása a Bartók Béla művelődési központban, augusztus 21-ig.

Fotóklubok 13. szegedi szalonja a Bartók Béla művelődési központban, augusztus 21-ig.

Mónus Sándor fazekas népi iparművész kiállítása a Juhász Gyula művelődési központban, augusztus 20-ig.

Kátai Mihály festőművész tárlata a Közművelődési Pajta kupolájában, augusztus 28-ig.

Szép könyv '76. Kiállítás a Technika Házában, augusztus 11-ig.

A Természettudományok Szegeden. Kiállítás a Somogyi-könyvtárban, augusztus 21-ig.

A Móra Ferenc Múzeum állandó kiállításai.

Szoborjelek márványból

Kigyós Sándor pécsi szobrászművész alkotásából nyílt kiállítás vasárnap Újszegeden, a November 7. Művelődési Központ nagyertermében. A tárlaton az alkotó jórészt márványból faragott kispasztikákat mutat be. Elvont, absztrakt szobrokat, amik előtt furcsa gondolatok támadnak a látogatóknak. Kigyós olyan illúziót kelt szobraival, mintha képes volna a márvány hideg kristályszerkezetét hajlítani, penderíteni, megcsavarni, mintha ujjainak nyomát is megőrizné a szilárd kő. Pedig ezek a hajlítot, csavart formák a tűzben edzett vasra jellemzőek, a márványt kemény munkával kell faragni, pattintani, csiszolni. Lehet, hogy éppen ebben rejlik Kigyós Sándor alkotásainak lényege?

A márványjelek kevés konkrétumot hordoznak. Kitejesztik az anyag szépségét, jelzik a nagyméretű megvalósítás monumentális lehetőségeit, magukba sűrítik a térplasztikák környezetszervező hatásait. Így azonban, kispasztikai mi voltjukban nem többek kísérleteknél, ötletes játékoknál, a lehetőségekkel való zongorázásnál.

Nem tudom véletlen-e, vagy törvényszerű, de Ki-

Strausst szolgálni

Abody Bélával A cigánybáró körül

— Milyen kapcsolatok fűzik Szegedhez?

— E kérdésre a vendéglátó város iránti udvariasságból illendő legalább egy itt élt ükszülőt, ködbe vesző ifjúkori szerelmet vagy izletes, tájlelő borokkal dúsított halvacsorát elővarázsolni a bűvészcilinderből, s a nem sokra kötelező, ám poétikus „második szülővárosom” képzavarával megajándékozni házigazdáinkat. Lehessek konkrétabb, s örülök, hogy lehetek. Korábbi szakmai és magáncélú látogatások után, 1959-től, az ünnepi játékok feltámadásától számítva tíz, egymást követő nyáron át költöztem ide hosszú hetekre, többször családotól, hogy kritikákat, összefoglaló beszámolókat, kisebb-nagyobb elemelkedéseket írjak az előadókokról. Főképpen az operaprodukciónak, de magáról az egész „ügyről” is. Ez évtized emlékeit illetékesek szépprecéses írása őrzi, amelyben amolyan törzsgárdistának fogadnak a Játékok körüli buzgalnamért.

Ezután életemben a nyüzsgés fél évtizede következett, látványos és kínos, szükséges és fölösleges kitérők választott és „bejegyzett” hivatásom útvonalához mérten. Sok jó és rossz dolgom támadt; nem tudtam évenként fölbukkanni. Majd jött a nyüzsgés szigorú, de igazságos büntetése, két évi betegeskedés, ebből kilenc hónapig vízszintesen, s a hozzá illő komor gondolatok. Ez sem kedvezett kapcsolatunknak. Most, mint látható, újra itt vagyok, teljes terjedelmében. (Ami nem csekélység.) Kérem, tekintse válasznak. Elvetődni valahová véletlenség, visszatekni állásfoglalás. Koptatott, de tán még nem egészen hiteltelen szövegeim: hűség.

S egy emlék. Itt írtam Nyomozás című kötetem javarészt. (Ha ugyan van javarésze.) Jó munkakörülmények-

Nagy Lajos felvétele A szöveggönyv fordítója

re lettem, az ünnepi hangulat is kedvezett, „felpörgött”.

— Más oka és más formája is van ennek a visszatérésnek. Az ön adaptációjában újították fel A cigánybárót. Besorolja fontosabb művei közé, vállalja?

— Hogy van-e egyáltalában „fontosabb” művem, nem tudhatom; ne én döntsem el. (S arra sem mindig lehet és érdemes mérget venni, hogy akik eldöntik, jól döntik el.) Nyilván vállalom; ott a nevem a plakátokon, a nálam különbek megtisztelő társaságában.

De a kérdés mögött mintha egy másik bujkálna: nem „degradáló-e” az ilyen átdolgozó munka, kivált az úgynevezett — rosszul így nevezett — könnyű műfajban? Ha jól értem, erre kellene kilyukadnom.

— Valóban jól értette. Tíz-kötetes író, kritikus, elvont esztétikai, irodalom- és zenetörténeti tanulmányok szerzője. Úgy tudom, színpadon, rádióban, televízióban kizárólag drámáit mutatták be. Az utóbbi évek munkássága és ajánlatkötetei is azt mutatják, hogy kabarebelli, „könnyű” vendégszereplése végetért, vagy legalábbis ritkulóban van. Készülőben levő könyvének részletei és legújabb novellái szerint alapos az elemhatározása, hogy visszatér pályakezede eszményeire és műfajaihoz.

— Az őszinte kérdésért őszinte válasz jár. Vállalom a félreértés kockázatát, hogy az illedelmes hazudozást elke- rüljem, mert az sérti a nagykorú olvasót.

Szép sajtófordulat, illedelmes frázis lenne azt mondani, hogy „mindig az adott mű a fő mű”, hogy ebben apai- anyai benne van, miegymás. Kerüljük el. Keves írói becs- vágyjal megáldott — meg- vert — szerző tekintni adaptációit, más — nagyobb — szel- lemek fűtőre táncoló munkáit életműve csúcspontjainak. Még ha az alapmű, a zenei anyag remekmű is, mint A cigánybáró esetében Johann Strausst szolgálni nem szégyen.

Ámde az úgynevezett élet- mű összetett, miképpen a táj vagy az emberi szervezet. A magunk esendő kis belső tá- ja, írói szervezete is. Szívünk csak egy van, s mondható is, hogy legfontosabb szervünk, ha ugyan e meghatározásnak értelme van. De ez nem jelent annyit, hogy szívesen le- vágtatnánk a fél karunkat, nélkülözhetőnek tekintjük lábunkat, fölöslegesnek fülün- ket-orrunkat. Brecht is adap- tált, zeneművet Hacks jófor- mán csak adaptált, a János vitézt Karinthy Ferenc kor- szerűsítette. Hiányos, de így is kábítóan megtisztelő lista. Magam is régóta szerepelek e regiszter legalján. Szívesen játszom nálam rangosabbak anyagával, s gondolkok vagy színézkek, faragok tovább olyasmit, amiben ez a több „benne van”, csak az idők változtatva, új nézők száma-

ra, a körülmények átalakulá- sával másfajta előhívásmó- dot, új jelzésrendszert igé- nyelnek. Egy példa; arra, hogy néha a vak káppan is talál szemet: Katájev A kör- népszerűsítése című vigjá- tékból készült átdolgozásom öt éve fut telt házakkal a Pesti Színpadon, s immár há- rom vidéki színház is átvette. Más művek talpra vagy fejtetésre állításán is buzgól- kodtam, s hoztam mutatós sík- kert és zajos bukást a szerző- kék fejére.

És ne feledjük: A cigány- báró származása nemes — Jókai ihletése —, zenéje ma- radandó, s nyilván ez tartja életben, de szövege illogikus, suta, olykor bántó vakszöveg. Itt aztán „szabad a gazda”: van mit javítani és nincs mit elrontani. „Beledolgozni”, ha- jóni avultság és zsurnaliszti- kus, „pestieskedő” aktualizá- lás szikláit között, szatírát, sőt stílpárodiait csempészni a ze- ne alá, de nem megírni tiszta romantikáját, „vélemé- nyezni” az alapszöveg bor- nirtságait — például a bárdo- latlan, göregáboroskodó ci- gányszemléletet, a millénniu- mi naivitást —, de úgy, hogy idézőjeleim ne akadályozzák a lényeg, a jó zene élvezetét, ne terejék el a figyelmet; ez a munka rangos szellemi köz- érzetet, érdekes logikai és nyelvi feladatot, és — mert anyai emberhez jut el — pe- dagógiai ihletettséget nyújt annak, aki kedvvel dolgozik rajta.

Szóval: nem önálló, man- kötlan tervem, „nehéz” mun- kám helyett, de nem is fél- vállról, gépi rutinból, „hu- mor-profi-ként” dolgoztam A cigánybárón. Nem is tudtam volna. Bérmun- kásnak silány vagyok; rossz szellemi körülmé- nyek között, lefokozott becs- vágygal még szolid közecs- korrelt igénytelent, „no, ez még elmegy”-szívnálant sem tudok „termelni”, csak csap- nyalót, használhatatlant.

— A cigánybáró tavaly köz- zönség sikert aratott. Ezért ke- rült újra műsorra. De az élis- merés mellett szigorú bírálát is elhangzott. Erről mi a vé- leménye?

— Nagyon elfogult vagyok — a kritika javára. Még ha ellenem szól is. Ha jogait vé- dem, a magam jogait védem. A közönség sikert aratott, tiszta öröm, hogy ne mondjam, má- mor, de nem okvetlenül el- igazító értékű. Fejlődő izlé- sünk jelenkorát fejezi ki: a szerző tereljen, készítse elő a holnapi jelenkort is. S gon- dolja meg a kellő alázattal: hátha e nagy sikerénél egy profi ökolívó-mérkőzés vagy sztriptízmutatvány még na- gyobb sikert aratott volna. Vagy, megfordított, optimista változat: a jobb mű, a nagy mű, a Hamlet vagy a Borisz Godunov. A kritikus ellen- vastapokkal, statisztikákkal, gratuláló levelekkel védeke- ző szerző gyanús kézősdöm- mény: nem hisz magában, hogy jobbat is nyújthat, nem hisz a nézőben, hogy a jobbat jobban szeretheti.

Meg aztán: ez a siker Strauss, a rendező Horváth Zoltán, Fischer Sándor pomp- pás versei, s a művészek si- kere volt. No meg Szegedé, a tér hangulatáé, a Játékok emberi varázsáé. Van mihez felzárkózni.

— Szóval?

Szóval átdolgoztam. Már csak a formabontó kísérlet miatt is: legyen végre egy jó- madár, aki szót mer fogadni a szigorú bírálóknak, ha lé- nyegével egyetért. Ne én mesé- jem el, miféle változások történtek, ne én döntsem el használtak-e. A próbákat is követni szeretném; izgatottan várom „önkritikám” eredmé- nyét. Ezért költöttem le meg- ínt, ápolva életformám „ha- ladó hagyományait”.

N. I.